pirik baholash indikatorlari, turli yosh guruhlari uchun mos kommunikatsion formatlar va muloqotdagi risklarni boshqarish strategiyalarini ishlab chiqishga qaratilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

(1). Апель К.О. Трансформации философии. Москва, "Logos", 2001, с. 344
(2). Habermas J. The Theory of Communicative Action. Vol. 1. Boston, "Beacon Press", 1984, 465 p.
(3). Berger P.L., Luckmann T. The Social Construction of Reality. New York, "Anchor Books", 1966, 240 p.
(4). Castells M. The Rise of the Network Society. Oxford, "Blackwell Publishers", 1996, 556 p.
(5). Honneth A. The Struggle for Recognition. Cambridge, "Polity Press", 1995, 215 p.
(6). Bauman Z. Liquid Modernity. Cambridge. "Polity Press", 2000, 240 p.
(7). Otamurodov S. Jamoatchilik bilan aloqalar va ijtimoiy boshqaruv. Toshkent, "O'zbekiston", 2016, 192-bet.
(8). Yusupov E. Ijtimoiy falsafa va taraqqiyot konsepsiyalari. Toshken, "Fan", 2012, 256-bet.
(9). Лотман Я.М. Семиосфера. Санкт-Петербург, "Искусство-SPB", 2000, с. 704.

Abduraxmonov Xasan Ibroximovich (PhD, Toshkent davlat Transport universiteti dotsenti; hasanabdurahmonov1991@mail.ru)

SUN'IY INTELLEKT TARAQQIYOTI VA YOSHLAR INNOVATSION TASHABBUSKORLIGI O'RTASIDAGI FALSAFIY-DIALEKTIK BOG'LIQLIK

Annotatsiya. *Ushbu maqolada sun'iy intellekt taraqqiyoti va yoshlar innovatsion tashabbuskorligi o'rtasidagi falsafiy-dialektik bog'liqlik tahlil qilinib, sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi yoshlarning ijodiy fikrlashi, tashabbuskorligi va innovatsion faoliyatiga qanday ta'sir ko'rsatishi ilmiy asosda yoritib berilgan.*

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, yoshlar, innovatsiya, dialektika, texnologiya falsafasi, qarama-qarshilik, rivojlanish, ijodkorlik, raqamli jamiyat, tashabbus.*

Абдурахмонов Хасан Иброхимович (доцент, PhD, Ташкентский государственный транспортный университет; hasanabdurahmonov1991@mail.ru)

ФИЛОСОФСКО-ДИАЛЕКТИЧЕСКАЯ ВЗАИМОСВЯЗЬ МЕЖДУ РАЗВИТИЕМ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ИННОВАЦИОННОЙ ПРЕДПРИИМЧИВОСТЬЮ МОЛОДЁЖИ

Аннотация. *В данной статье анализируется философско-диалектическая взаимосвязь между развитием искусственного интеллекта и инновационной инициативностью молодежи. Научно обосновывается влияние развития технологий искусственного интеллекта на формирование творческого мышления, инициативности и инновационной активности молодежи.*

Ключевые слова: *искусственный интеллект, молодёжь, инновации, диалектика, философия технологий, противоречие, развитие, творчество, цифровое общество, инициатива.*

Abdurahmonov Xasan Ibroximovich (Associate Professor, PhD, Tashkent State Transport University; hasanabdurahmonov1991@mail.ru)

THE PHILOSOPHICAL-DIALECTICAL INTERRELATION BETWEEN THE DEVELOPMENT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND YOUTH INNOVATIVE INITIATIVE

Annotation. *This article analyzes the philosophical and dialectical relationship between the development of artificial intelligence and youth innovative initiative. It scientifically substantiates how the advancement of AI technologies influences the formation of creative thinking, initiative, and innovative activity among young people.*

Keywords: *artificial intelligence, youth, innovation, dialectics, philosophy of technology, contradiction, development, creativity, digital society, initiative.*

Kirish (Introduction). Jamiyat rivojlanishining hozirgi bosqichi ikkita muhim jarayon bilan tavsiflanadi: sun'iy intellekt texnologiyalarining jadal rivojlanishi va yoshlarning innovatsion tashabbusining iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishning asosiy omili sifatida ahamiyati oshishi. Agar sun'iy intellekt intellektual mehnatning potentsial "o'rnini bosuvchi" sifatida qaralsa, unda yoshlar an'anaviy ravishda yangi, xolis qarashning tashuvchisi va "yutuq" g'oyalarining generatoridir. Sirtda bu hodisalar, ko'pincha, raqobatdosh, hatto antagonistik ko'rinadi. Biroq falsafiy va dialektik yondashuv tashqi qarama-qarshilik ortida bir hodisa boshqasining rivojlanishi uchun zarur shart bo'lgan chuqur munosabatni ko'rishga imkon beradi. Ushbu tadqiqotning dolzarbligi innovatsion sohada inson va texnologiyaning o'zaro ta'siri haqidagi soddalash-

tirilgan qarashlarni engib o‘tish va ularning uyg‘un birgalikda yashash modellarini izlash zarurati bilan bog‘liq.

Tadqiqotning maqsadi sun’iy intellekt texnologiyalarini rivojlantirish va yoshlarning innovatsion faoliyatini faollashtirish o‘rtasidagi bog‘liqlikning dialektik xususiyatini aniqlash va asoslashdir.

Adabiyotlar tahlili (Literature review). O‘rganilayotgan muammoni falsafiy tahlil qilish markazida qarama-qarshilik toifasi yotadi. Dialektikaning birinchi qonuniga ko‘ra, bu har qanday rivojlanish manbayi bo‘lgan qarama-qarshiliklarning kurashidir. Yuzaki nuqtai nazardan, sun’iy intellekt va yoshlarning innovatsion tashabbusi intellektual va ijodiy sohalarda raqobatchilar sifatida qabul qilinishi mumkin. Biroq, dialektik yondashuv ularni yagona jarayonning bir-biri bilan chambarchas bog‘liq bo‘lgan ikki tomoni-innovatsiyalarni yaratish jarayoni sifatida ko‘rib chiqishni talab qiladi.

Muhim qarama-qarshilik quyidagicha. Sun’iy intellekt, arxitekturasining murakkabligidan qat’i nazar, epistemologik tabiati bo‘yicha to‘plangan tajribani qayta ishlash vositasidir. Uning "bilimlari" bu ma’lumotlarda qayd etilgan o‘tmishdagi inson faoliyatining obyektiv natijasidir. U allaqachon sodir bo‘lgan narsalarga asoslanib, ehtimolliklar bilan ishlaydi. Yoshlar innovatsion tashabbusi, aksincha, kelajakning sof salohiyatiga ega. Bu o‘z-o‘zidan paydo bo‘lishi, xavf-xatarga moyilligi, intuitiv tushunchalar va mavjud ma’lumotlar massivlaridan to‘g‘ridan-to‘g‘ri chiqarilmaydigan ma’nolarni yaratish qobiliyati bilan tavsiflanadi. Yoshlar, ko‘pincha, "statistik jihatdan noto‘g‘ri", bema’ni yoki o‘tmishdagi ma’lumotlarga asoslangan sof mantiq nuqtai nazaridan foydasiz bo‘lib tuyuladigan g‘oyalarni taklif qilishadi.

Algoritmning determinizmi va tirik ijodning indeterminizmi o‘rtasidagi bu qarama-qarshilik rivojlanish energiyasini keltirib chiqaradi. Sun’iy intellekt, yosh innovatorlarning atipik, algoritmik bo‘lmagan harakatlariga duch kelganda, yangi zaif signallarni taniy oladigan yanada moslashuvchan, o‘qitiladigan tizimlarni yaratish talabini keltirib, moslashishga majbur bo‘ladi. O‘z navbatida, yoshlar, tartibni qayta ishlashda sun’iy intellektning kuchini anglab, "daxlsizlik bo‘shliqlarini" izlashga majbur bo‘lmoqdalar – algoritm kuchsiz bo‘lgan sohalar: axloqiy aks ettirish, maqsadlarni belgilash, empatik dizayn, statistik ehtimollikdan tashqarida bo‘lgan g‘oyalarni yaratish kabilar.

Dialektikaning ikkinchi qonuni-miqdoriy o‘zgarishlarning sifat o‘zgarishiga o‘tish qonuni-sun’iy intellektning texnologik evolyutsiyasi ta’siri ostida yoshlarning innovatsion ijodkorligi tabiatining o‘zgarishini tushuntirishga imkon beradi.

Sun’iy intellekt sohasidagi miqdoriy o‘zgarishlar tabiatda eksponentdir. Hisoblash quvvatlarining o‘sishi, ma’lumotlar hajmi (Big Data), mashinani o‘rganish algoritmlari va generativ modellarning mavjudligi o‘zgarishlarning muhim massasini yaratdi. Sifatli sakrash yuz berdi: sun’iy intellekt faqat tor mutaxassislar uchun mavjud bo‘lgan ekzotik vosita bo‘lishni to‘xtatdi va universal infratuzilma muhitiga aylandi yoki texnologiya falsafasi terminologiyasidan foydalanib, zamonaviy innovatorning "texnologik apriori"ga aylandi.

Agar raqamlashtirishning dastlabki bosqichlarida yoshlar tashabbusi "g‘oya→qo‘lda hisoblash/modellashtirish→uzoq muddatli prototiplash" sxemasi bo‘yicha amalga oshirilgan bo‘lsa, endi jarayonning sifati o‘zgardi. Sun’iy intellekt tufayli yosh olim yoki muhandis bir necha daqiqada ko‘p o‘zgaruvchan simulatsiyalarni amalga oshirishi, mahsulot dizaynini optimallashtirishi, muammoni hal qilish uchun minglab variantlarni yaratishi va eng istiqbollilarini tanlashi mumkin. Bu tashabbusning o‘zi sifatining o‘zgarishiga olib keldi:

•kirish chegarasini pasaytirish. Murakkab loyihani amalga oshirish uchun endi noyob laboratoriya bazasi talab qilinmaydi; raqamli kompetensiya yetarli;

•“G‘oya–mahsulot” siklini tezlashtirish. Miqdor vaqt sifatiga o‘tadi, bu esa yoshlarga ko‘proq loyihalarni amalga oshirish va xatolardan tezroq o‘rganish imkonini beradi;

•ijodkorlik fokusining o‘zgarishi. Asosiysi, buni qanday qilish kerak emas (sun’iy intellekt bu vazifani o‘z zimmasiga oladi), lekin nima va nima uchun qilish kerak. Konseptual, semantik ijodkorlik birinchi o‘ringa chiqadi. Yosh innovator faylasuf va strategga aylanadi, ularning texnik bajarilishi emas, balki vazifalarni belgilash darajasida ishlaydi.

O‘rganilayotgan aloqaning eng chuqur dinamikasi dialektikaning uchinchi qonuni – inkorni inkor etish qonuni orqali ochib beriladi, bu rivojlanishni spiral orqali tarjima harakati sifatida tavsiflaydi, bu erda har bir yangi inkor oldingi bosqichlarning ijobiy xususiyatlarini o‘z ichiga oladi.

Tadqiqot metodologiyasi (Research Methodology). Tadqiqotning uslubiy asosini falsafiy va umumiy ilmiy yondashuvlar majmuasi tashkil etadi. Asosiy usul–bu o‘rganish obyektini barcha elementlarning nomuvofiqligi, rivojlanishi va o‘zaro bog‘liqligida ko‘rib chiqishga imkon beradigan dialektik usul. Ishda quyidagilar qo‘llaniladi:

•"sun'iy intellekt" va "innovatsion tashabbus" tushunchalarini ajratish va keyinchalik ularni yagona tizimga birlashtirish uchun tahlil va sintez;

•yoshlar ijodining an'anaviy shakllari va sun'iy intellekt vositachiligidagi amaliyotlarni taqqoslash uchun qiyosiy tahlil;

•qarama-qarshilikning umumiy falsafiy tushunchasidan uning innovatsion faoliyatda namoyon bo'lishining o'ziga xos shakllariga o'tishga imkon beradi;

•tizim yondashuvining elementlari, chunki AI va yoshlarning innovatsion muhiti yanada murakkab ijtimoiy-texnik tizimning quyi tizimlari sifatida qaraladi.

Tahlil va Natijalar (Analysis and results). Falsafiy va dialektik tahlilni vizual ravishda namoyish etish uchun men tadqiqotning asosiy jihatlarini tuzadigan uchta jadvalni taklif qilaman.

1-jadva

"Sun'iy intellekt-yoshlar innovatsiyasi" tizimida dialektika qonunlarining namoyon bo'lishi

Dialektika qonuni	Qonunning mohiyati	"SI-yoshlar" tizimida namoyon bo'lish	Tahlildan misol
Qarama-qarshi tomonlarning birligi va kurash qonuni	Hodisa tomonlari o'rtasidagi ziddiyat rivojlanishning asosiy manbai hisoblanadi.	Birlik: sun'iy intellekt va yoshlar innovatsiyalarning umumiy makonida mavjud. Kurash: sun'iy intellektning algoritmik determinizmi (o'tmishga tayanish) va boshqalar. Yoshlar ijodining o'z-o'zidan paydo bo'lishi, xavfi va subyektivligi (kelajakka yo'naltirish).	Mojaro yoshlarni "insoniy" joylarni (axloq, bema'nilik) izlashga va AI ijodkorlikni taqlid qilishga majbur qiladi.
Miqdoriy o'zgarishlarning sifat o'zgarishiga o'tish qonuni.	Nozik o'zgarishlarning to'planishi sifatning keskin o'zgarishiga olib keladi.	Sun'iy intellektdagi ma'lumotlar (Big Data) va hisoblash tezligining (miqdori) o'sishi yoshlar loyihalari sifatini o'zgartirmoqda.	Jismoniy prototiplardan konseptual dizayn va tezkor modellashtirishga o'tish. "Muhandis-faylasuf" fenomenining paydo bo'lishi.
Rad etishni rad etish qonuni	Rivojlanish spiralga aylanadi: yangisi eskisini inkor etadi, lekin uning ijobiy xususiyatlarini o'z ichiga oladi.	Tezis: yoshlar "qo'lda" yaratadilar. Antitezis: sun'iy intellekt tartibni avtomatlashtirish orqali qo'l mehnatini rad etadi. Sintez: gibrid aqlning paydo bo'lishi.	AI muntazam tashabbusni rad etadi, ammo kontseptual tashabbusni keltirib chiqaradi. Yosh olim algoritmlarning "dirijyori"ga aylanadi.

Ushbu jadvalda dialektikaning uchta asosiy qonuni (Gegel tomonidan ishlab chiqilgan va materialistik dialektikada ishlab chiqilgan) e'lon qilingan mavzu kontekstida qanday ishlashi ko'rsatilgan.

2-jadval

"Sun'iy intellekt – yoshlar tashabbusi" bo'g'inidagi dialektik qarama-qarshiliklar

Faoliyat jihati	Sun'iy intellekt funksiyasi / xususiyati	Yoshlar tashabbusining funksiyasi / xususiyati	Qarama-qarshilik shakli (ziddiyat)	Ruxsat berish yo'llari (uyg'unlik)
Bilish	Ekstensiv: taniqli bilimlarning ulkan massivlari bilan ishlaydi (o'tmish).	Intensiv: to'g'ridan to'g'ri ma'lum ma'lumotlardan (kelajak) kelib chiqmaydigan farazlarni yaratish.	Sun'iy intellekt bu g'oyani "statistik jihatdan noto'g'ri" deb rad etishi va innovatsiyalarni o'ldirishi mumkin.	Sun'iy intellekt "iblisning advokati" vazifasini bajaradi, kuch gipotezalarini sinab ko'radi va yoshlarni yanada kuchli dalillarni izlashga majbur qiladi.
Ijodkorlik	Kombinatorika: mavjud elementlarni qayta tuzish orqali yangisini yaratish.	Sezgi: o'quv namunasida to'g'ridan to'g'ri o'xshash bo'lmagan tasvirlar va ma'nolarni yaratish.	Sun'iy intellekt mahsulotlari "steril", ruhsiz ko'rinadi; yoshlarning mahsulotlari "xom", ammo hissiy.	"Xom" g'oya va "steril" ijro sintezi. Sun'iy intellekt inson niyatini saqlab, shaklni mukammal qiladi.
Amalga oshirish	Yuqori tezlik, aniqlik, miqyoslilik.	Mas'uliyat, ijtimoiy kontekstga moslashish, axloqiy baholash.	Texnik jihatdan mukammal qaror ijtimoiy jihatdan qabul qilinishi mumkin emas yoki zararli bo'lishi mumkin.	Yoshlar sun'iy intellektning kuchini gumanistik yo'nalishga yo'naltirish orqali "tsenzura" va "adapter" funksiyasini o'z zimmalariga oladilar.

Ushbu jadvalda oldingi jadvalning birinchi qatori batafsil ko‘rsatilgan. Qarama-qarshiliklar innovatsiyalarning asosiy jihatlari bo‘yicha tasniflanadi.

3-jadval

Innovatsion tashabbus shakllarining evolyutsiyasi (dialektik spiral)

Bosqich (spiral burilish)	Xususiyatlari	Vositalari	Yoshlar / inson roli	Texnologiya / sun’iy intellekt roli
Tezis (raqamlashtirishdan oldingi davr)	To‘g‘ridan to‘g‘ri ijodkorlik. Hunarmandchilik.	Jismoniy mehnat vositalari (dastgohlar, reaktivlar, qalam).	Ijodkor hunarmand-dir. Ham dizayn, ham ijro uchun to‘liq javobgardir. G‘oya va amalga oshirish ajralmasdir.	Passiv vosita. O‘lik materiya.
Antitezis (avtomatlashtirish davri)	Tartibni avtomatlashtirish. Sun’iy intellekt inson o‘rniga "yaratishni" boshlaydi.	Dasturiy ta’minot, birinchi avlod neyron tarmoqlari.	Vazifalarni belgilash. Tartibni mashinaga beradi, lekin material bilan aloqani yo‘qotadi. "Foydasizlik" qo‘rquvi paydo bo‘ladi.	Faol vosita. Shaxsiy operatsiyalarda odamni almashtiradi.
Sintez (gibrid davr / Noosfera)	Muloqot va hamkorlik.	Generativ modellar, sun’iy intellekt yordamchilari, miyakompyuter interfeyslari.	"Ma’nolar dirijori". Mashina mantig‘ini va inson sezgisini birlashtiradi. Axloq va strategiya uchun javobgardir. Tashabbus kontseptual bo‘ladi.	Muloqot bo‘yicha sherik. Variantlarni yaratadi, oqibatlarini bashorat qiladi, insonning kognitiv imkoniyatlarini kengaytiradi.

Jadvalda dialektikaning uchinchi qonuni (inkorni inkor etish) inson o‘zaro ta’sirining tarixiy bosqichlari va bilim/ijod vositalarining o‘zgarishi misolida tasvirlangan. Falsafiy tahlil jarayonida sun’iy intellekt va yoshlar innovatikasining dialektik aloqasini tavsiflovchi quyidagi qonunlar aniqlandi:

1. Qarama-qarshilik vosita sifatida. Asosiy qarama-qarshilik sun’iy intellektning ob’ektiv, to‘plangan bilim (o‘tmishdagi tajriba) tashuvchisi sifatida va yoshlarning potensial yangi bilim tashuvchisi sifatida, ko‘pincha, belgilangan me’yorlarga zid bo‘lgan funksiyasida ekanligi aniqlandi. Ushbu qarama- qarshiliklarning kurashi yosh innovatorlarni sof algoritm (axloq, empatiya, birinchi qarashda bema’ni fa-razlar) uchun mavjud bo‘lmagan joylarni izlashga va sun’iy intellekt ishlab chiquvchilarini kichik namunalarda o‘rganishga qodir bo‘lgan tobora moslashuvchan tizimlarni yaratishga majbur qiladi.

2.Miqdorning sifatga o‘tishi. Tahlil shuni ko‘rsatadiki, hisoblash quvvati va mavjud ma’lumotlarning eksponensial o‘sishi (miqdori) yoshlar uchun sun’iy intellekt vositalari mavjudligida sifatli sakrashga olib keldi. Agar ilgari innovatsiya jismoniy prototip va uzoq hisob-kitoblarni talab qilgan bo‘lsa, bugungi kunda sun’iy intellekt xizmatlari bir necha daqiqada loyihalarni modellashtirish, bashorat qilish va optimallashtirishga imkon beradi.

3. Rad etish va sintez. "Rad etishni rad etish" jarayoni mavjud. Birinchi bosqichda sun’iy intellekt insonning bir qator vazifalarga (dizayn, kod yozish, ma’lumotlarni tahlil qilish) bo‘lgan ehtiyojini rad etadi. Bu yoshlar tashabbusi bostirilishidan xavotirda. Biroq ikkinchi bosqichda sintez paydo bo‘ladi: odatdagidan ozod bo‘lgan yosh mutaxassis sun’iy intellektni "tashqi kognitiv protez"sifatida ishlatib, keyingi bosqichga ko‘tariladi. Tashabbus sun’iy intellektni oddiy vosita sifatida rad etadi va uni dialog sherigiga aylantiradi.

4. Yakuniy tahlil. Shunday qilib, sun’iy intellektning rivojlanishi yoshlar tashabbusini bostirmaydi, balki uni dialektik ravishda olib tashlaydi va spiralning yuqori aylanishiga tarjima qiladi. Innovatsiyalarning yangi sifati paydo bo‘ladi, bu erda asosiy mahorat tor texnik mutaxassislikni egallash emas, balki vazifalarni belgilash, sun’iy intellektning "ko‘rsatmalarini" tanqidiy tushunish va yakuniy natija uchun javobgarlikni o‘z zimmasiga olish qobiliyatidir.

Xulosa. O‘tkazilgan falsafiy va dialektik tahlil sun’iy intellekt va yoshlarning innovatsion tashabbusi o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik muammosini soddalashtirilgan, ko‘pincha, alarmistik tasavvurni engishga imkon beradi. Ushbu aloqani rivojlanishning universal qonunlari prizmasi orqali ko‘rib chiqish shuni ko‘rsatadiki, biz bir tomon boshqasini bostirishga mahkum bo‘lgan antagonistik mojaro bilan emas, balki sotsio-

texnik voqelik evolyutsiyasining murakkab, qarama-qarshi, ammo yagona jarayoni bilan shug‘ullanmoqdamiz.

Shunday qilib, innovatsiyalarning kelajagi inson va sun’iy intellekt o‘rtasidagi tanlov tekisligida emas, balki ularning dialektik sintezi tekisligida yotadi. Jamiyat, ta’lim va falsafaning asosiy vazifasi bu aloqani uyg‘unlashtirish uchun sharoit yaratishdir, shunda algoritmlarning kuchi bostirishga emas, balki yoshlarning ijodiy va axloqiy salohiyatini ochib berishga xizmat qiladi. Keyingi tadqiqotlar ushbu simbiozning axloqiy regulyatorlari va yangi texnologik voqelikning "dirijyorlarini" tayyorlash uchun zarur bo‘lgan ta’lim paradigmalarini o‘zgartirish masalasini talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

(1). Abdullayev Sh.I. Sun’iy intellekt asoslari va uning tatbiqi. Toshkent, TATU, 2023, 420-bet.

(2). Abdurahmanova G.K. Yoshlar va innovatsion tadbirkorlik: muammo va yechimlar. Toshkent, “Iqtisodiyot”, 2023, 184-bet.

(3). Bekmuratov M.M. Raqamli iqtisodiyot va innovatsion rivojlanish. Toshkent, “Iqtisodiyot”, 2024, 288-bet.

(4). Jo‘rayev N.M. Texnika falsafasi va raqamli sivilizatsiya. Toshkent, “Mumtoz so‘z”, 2024, 232-bet.

(5). Ismailov T.X. Sun’iy intellekt va inson: hamkorlik strategiyalari. “Innovation texnologiyalar”, 2024, 2-son (22), 18–25-betlar.

(6). Karimov B.R. Dialektika va zamonaviy fan metodologiyasi. Toshkent, “Universitet”, 2023, 248-bet.

(7). Mirzayev S.J. Yoshlarda kreativ fikrlashni rivojlantirishning ijtimoiy-falsafiy jihatlari. “Ma’naviyat va ma’rifat”, 2024, 1-son (12), 33–39-betlar.

(8). Nazarov K.N. Falsafa va yoshlar tafakkuri: raqamli asr muammolari. Toshkent, “Akademnashr”, 2024, 312-bet.

(9). Abdurahmonov H. (2020). The peculiarities of the formation of innovative thinking in the youth world-view. Форум молодых ученых, 8 (48), p. 3–6.

(10). Auyelbekova N., Akhtayeva N., Klepikov D., Sadvakassova Z., Abdurakhmonov H. (2024). Impact of persistence on self-esteem at the student age. The Journal of Psychology & Sociology, 88 (1).

(11). Ibrohimovich A.H. (2023). Modern Factors for Raising Student-youth Innovative Thinking in the Higher Education. American Journal of Pedagogical and Educational Research, 15, p. 202–206.

Sapayev G‘ulomjon Baxtiyarovich (Ma’mun universiteti “Umumkasbiy fanlar” kafedrasi dotsenti, f.f.d. (PhD)

BOBOJON SANOIYNING ODIL SHOH VA ADOLATLI BOSHQARUV HAQIDAGI QARASHLARI

Annotatsiya. *Maqolada XIX asr Xorazm ma’rifatchiligi va tarjima maktabining yirik vakili Bobojon Sanoiyning ijtimoiy-siyosiy qarashlari va adolat haqidagi g‘oyalari yoritilgan. Xususan, odil shoh va uning ma’naviy-axloqiy fazilatlari, hukmdor va amaldorlarning fuqarolar bilan munosabati, mamlakatni adolatli boshqaruvga oid fikrlari manbalar asosida tahlil qilingan.*

Kalit so‘zlar: *Bobojon Sanoiy, ijtimoiy adolat, odil shoh, xalqparvarlik, siyosiy qarashlar, “Kanz ul-maorif”, “Haft Kishvar”, hukmdor, mamlakat, obod, fuqaro, zulm.*

СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ ВЗГЛЯДЫ И ИДЕИ СПРАВЕДЛИВОСТИ БОБОЖОНА САНОИЙ

Аннотация. *В статье освещаются социально-политические взгляды и идеи справедливости Бобожона Саноий – одного из выдающихся представителей просветительства и переводческой школы Хорезма XIX века. В частности, на основе источников проанализированы представления об справедливом правителе и его духовно-нравственных качествах, взаимоотношениях правителя и должностных лиц с гражданами, а также его взгляды на справедливое управление государством.*

Ключевые слова: *Бобожон Саноий, социальная справедливость, справедливый правитель, народолюбие, политические взгляды, «Канз ул-маориф», «Хафт Кишвар», правитель, государство, процветание, гражданин, угнетение.*

SOCIO-POLITICAL VIEWS AND IDEAS OF JUSTICE OF BOBOJON SANOIY

Annotation. *The article examines the socio-political views and concepts of justice of Bobojon Sanoiy, a prominent representative of the Khorezm Enlightenment and translation school of the 19th century. In particular, based on primary sources, it analyzes his ideas on a just ruler and his moral and ethical qualities, the relationship between rulers, officials, and citizens, as well as his views on just governance of the state.*